

ПОЕЗІЇ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ПЕРЕКЛАДАХ ЕТЕЛЬ-ЛІЛІАН ВОЙНИЧ І ВІРИ РІЧ

У статті розглядаються поезії Тараса Шевченка в перекладах відомих англійських письменниць Е.-Л. Войнич і Віри Річ.

Ключові слова: ювілейні дати, переклади, поезія Т. Шевченка.

В статье рассматриваются поэзии Тараса Шевченко в переводах известных английских писательниц Э.-Л. Войнич и Веры Рич.

Ключевые слова: юбилейные даты, переводы, поэзия Т. Шевченко.

The article deals with translations of Taras Shevchenko's poetry by well-known English writers E.-L. Voynich and Vera Rich.

Key words: jubilees dates, translations, Shevchenko's poetry.

Силою свого художнього і пророчого слова, красою душі, величчю життєвого подвигу Тарас Шевченко знаходить розуміння серед народів світу.

З огляду на поширеність англійської мови, англломовна шевченкіана має вагомні здобутки. Друком вийшло багато англломовних публікацій, зокрема в Лондоні (1911, 1961), Вінніпезі (1922), Джерсі-Сіті (1945) й Нью-Йорку (1961), Торонто (1961, 1964), Москві (1964, 1979), Києві (1977, 1983, 1987, 1989, 2001, 2007). Деякі твори мають по декілька інтерпретацій.

В англomовному світі шевченкіана сприймається як одна з найяскравіших сторінок світової літератури, як художнє втілення історичної пам'яті українського народу.

Зацікавленню особистістю й творчістю Т. Шевченка сприяли ювілейні дати поета. В ювілейні 1911 та 1914 роки англomовну шевченкіану збагатили своїми перекладами англійська письменниця і композитор Етель-Ліліан Войнич (Ethel-Lillian Voynich, 1864–1960).

За силою поетичного виразу її переклади можна до певної міри зрівняти з оригіналом. Вона була визначною особистістю, обдарованою поетично і музикально. Мала можливість глибше пізнати дух Т. Шевченка, оскільки сама брала участь у загальноєвропейському демократичному русі, була особисто знайома з Іваном Франком та представниками слов'янської культури. Зацікавившись слов'янською літературою, Е. Войнич вивчила українську мову, ознайомилась з українським літературним спадком, зокрема з творчістю Т. Шевченка, яка вразила її багатством змісту, ідейною спрямованістю, красою поетичного слова.

Перекладати твори Т. Шевченка Е. Войнич почала на початку 90-х років XIX ст. і лише через 20 років, до 50-річчя з дня смерті поета, опублікувала в Лондоні збірку "Шість ліричних поезій Тараса Шевченка і "Пісня про купця Калашникова" Михайла Лермонтова" ("Six Lyrics from the Ruthenian of Taras Shevchenko also The Song of the Merchant Kalashnikov from the Russian of Mikhail Lermontov", 1911) під номером 86 "Домашньої бібліотеки Віро" ("The Vigo Cabinet Series"), яка знайомила читачів із тогочасною англійською та світовою поезією в перекладах англійською.

Е. Войнич до збірки подала переклади, які вважала достойними великого поета: "Заповіт" ("Dig my grave"), "Минають дні, минають ночі" ("From Day to Day..."), "Мені однаково, чи буду..." ("I care not..."), "Косар" ("Понад полем іде...") ("The Reaper..."), "Минули літа молодії" ("Winter") та ліричний вступ до поеми "Княжна" "Зоре моя вечірняя..." ("Princess" – "Only Friend"). Не обмежуючись перекладами, Е. Войнич подала передмову та біографічний нарис про життя і творчість поета.

Передмова проникнута глибокою повагою письменниці до геніального сина українського народу. Вона характеризує Т. Шевченка як лірика світового значення, звертає увагу на складність передачі англійською мовою "вабливої, владної музики" ("the haunting music") української мови, наголошуючи, що не можна приховувати "безсмертну лірику" Т. Шевченка від Європи.

В передмові до збірки Е. Войнич пише: "Коли людина залишає невмирущі поезії, заховані десь далеко від Західної Європи в сло-

в'янській мові... то зовсім несправедливо буде, коли вона залишиться неперекладеною, чекаючи досконалого відтворення, що може й не статися" [2, 5–6].

У біографічному нарисі Е. Войнич познайомила англійського читача з ідеями поета-борця, підкресливши його гуманізм. Увагу письменниці-перекладачки привернули поезії, які ввійшли до циклів "Три літа", "В казематі", "Невільницька муза".

Щоб донести дух поезії Т. Шевченка до англомовного читача, Е. Войнич розробляє принципи художнього перекладу, які передбачають відтворення багатства змісту оригіналу, своєрідність стилю, красу художніх особливостей, музичність першотвору та його ритмічну структуру. Е. Войнич майстерно використовує багатство художніх прийомів Шевченкової поезії, зберігає їхнє звучання, мелодійність, наближаючись до стилю оригіналів.

Переклади Е. Войнич відзначаються силою поетичного виразу, звучать природно і дають достовірне уявлення про оригінал.

Перекладаючи "Заповіт", для Е. Войнич надзвичайно важливо було передати волелюбний дух поета на всіх текстуальних рівнях. Дбаючи про мелодійність Шевченкової поезії, перекладачка слідує художньому прийому поета, замінює повну риму алітерацією та асонансами.

Щоб лани широкополі, І Дніпро, і кручі Було видно, було чути, Як реве ревучий [6, т. 1, 371].	I will lie and watch the cornfields, Listen through the years To the river voices roaring, Roaring in my ears [2, 31].
--	---

Ці поетичні рядки "Заповіту" вражають читача силою слухових образів, створених за допомогою алітерації "р" та асонансів "і", "и", "о". В них ніби чуєш силу могутнього Дніпра та дух поета, що незримо пломеніє й оволодіває серцями людей.

Е. Войнич захоплюється красою Шевченкових алітерацій і в перекладі намагається зберегти їхнє звучання і художню форму. А щоб англомовний читач відчув силу слова Т. Шевченка, перекладачка живляє співзвуччя тих самих звуків.

Кульмінаційні рядки "Заповіту" недоступні для рівносильного поетичного перекладу, оскільки їхня сила діє не через слова, а через звукову виразність, заклик до дії асоціюється із звуками "а", "і", "р", "о", втіленими в слова.

Там, де вимагала музична образність, перекладачка відходить від оригіналу та йде на музичне перевираження строфи.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте [6, т. 1, 371].

Bury me, be done with me,
Rise and break your chain,
Water your new liberty
With blood for rain [2, 32].

Найкраще перекладені заключні рядки "Заповіту" – майбутнє торжество волі й братерства народів. "Вольна сем'я" для Е. Войнич – це всі люди, що стали вільними ("of all men that are free").

І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом
[6, т. 1, 371].

Then, in the mighty family
Of all men that are free,
May be, sometimes, very softly
You will speak of me?
[2, 32].

Переклад Е. Войнич "Заповіту" – один із найдосконаліших англо-мовних інтерпретацій цього твору.

У поезії "Минають дні, минають ночі" Т. Шевченко закликає до активного громадського життя, виступає проти сонливої покори. Щоб англомовному читачеві вдалося прийти до розуміння твору, перекладачка майстерно використовує багатство художніх прийомів Шевченкової поезії. На початку першої строфи вона тричі звертається до прийому перенесення.

Минають дні, минають ночі,
Минає літо, шелестить
Пожовкле листя, гаснуть очі,
Заснули думи, серце спить,
[6, т. 1, 367].

From day to day, from night to night
My summer passes; autumn creeps
Nearer; before mine eyes the light
Fades out; my soul is blind
and sleeps [2, 25].

Дотримуючись своєрідності стилю поета, Е. Войнич використовує його риторичні звертання, запитання, оклики:

Доле, де ти! Доле, де ти?
Нема ніякої,
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої! [6, т. 1, 367].

Come to me, my fate!
Where art thou?
Oh, I have no fate.
God, if Thou dost scorn to love me,
Grant me but Thy hate! [2, 25].

За можливості Е. Войнич у перекладі відтворює ритмомелодику та різнобарвні рими Шевченкової поезії.

І все заснуло, і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по світу волочусь,

Бо вже не плачу й не сміюсь...
[6, т. 1, 367].

Everything sleeps; and I? I ponder:
Do I yet live, or do I wander,
A dead thing through my term
of years,
As void of laughter as of tears?
[2, 25].

При передачі внутрішніх рим переклади Е. Войнич не поступаються красою оригіналу.

Минають дні, минають ночі
[6, т. 1, 367].
А дай жити, серцем жити
[6, т. 1, 367].

From day to day, from night to night
[2, 25].
Let me live, and live in spirit
[2, 26].

В інтерпретації поезії "Мені однаково, чи буду..." Е. Войнич дотримується інтонаційної точності з оригіналом, намагається відтворити ритмічні особливості, аналогічне римування, смислові паузи і створює у читача враження особливої важливості сказаного в останніх рядках – уболівання за долю України.

Та неоднаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окрадену, збудять...
Ох, не однаково мені
[6, т. 2, 13].

One only thing I cannot bear:
To know my land, that was beguiled
Into a death-trap with a lie,
Trampled and ruined and defiled...
Ah, but I care, dear God; I care!
[2, 34].

Е. Войнич зберігає повтори, метафори, перенесення, властиві творчій манері поета.

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині...
[6, т. 2, 13].

Care not, shall I see my dear
Own land before I die, or no,
Nor who forgets me, buried here
In desert wastes of alien snow...
[2, 33].

В уривку "Зоре моя вечірняя..." поеми "Княжна" бачимо зразок художнього злиття поета з природою.

Зоре моя вечірняя,
Зійди над горою,
Поговорим тихесенько
В неволі з тобою.

Only friend, clear evening twilight,
Come and talk to me!
Cross the hills to share my prison
Very secretly.

Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає [6, т. 2, 24].

Tell me how the sun in splendour
Sets behind the hill;
How the Dnieper lasses carry
Pitchers down to fill [2, 27].

Здійснюючи переклад, Е. Войнич наслідує художній прийом поета – персоніфікацію, знаходить або творить образні відповідники в англійській мові, переосмислює образи, змінює конкретні на метафоричні, при цьому не завдаючи шкоди художній цілісності першотвору.

Як сон-трава при долині
Вночі розцвітає.
Як широка сокорина
Віти розпустила...
[6, т. 2, 24].

How the magic flowers open
At the moonbeam's touch... [2, 28].
How the broad-leaved sycamore
Flings his branches wide...
[2, 27].

Відповідно до стилю поезії перекладачка користується повторами, властивими поезії Т. Шевченка, зберігає ритмічне звучання оригіналу.

Розкажи, як за горою
Сонечко сідає,
Як у Дніпра веселочка
Воду позичає
[6, т. 2, 24].

Tell me how the sun in splendour
Sets behind the hill;
How the Dnieper lasses carry
Pitchers down to fill
[2, 27].

У поезії "Минули літа молодії" в другому рядку перекладу Е. Войнич змінює місце повтору "with no man", відповідно до синтаксичної структури англійської мови, не порушуючи загального стилістичного забарвлення.

Нема з ким тихо розмовляти,
Ані порадитись. Нема,
Анікогісінько нема!
[6, т. 2, 359].

With no man converse shalt thou hold,
With no man shalt take counsel; nought.
Nought art thou, nought be thy desire
[2, 35].

Іноді перекладачка відходить від текстуальної близькості до оригіналу, але не порушує смислової вірності першотвору в цілому. Прикладом може бути переклад Е. Войнич вірша "Понад полем іде...". Відхід від текстуальної близькості бачимо в перекладі другої строфи:

Косаря уночі
Зустрічають сичі.
Тне косар, не спочиває
Й ні на кого не вважає
[6, т. 2, 19].

All the night the reaper reaps,
Never stays his hand nor sleeps,
Reaping endlessly
[2, 29–30].

Е. Войнич – одна з перших популяризаторів творчого доробку Т. Шевченка в англomовному світі. Ідейно-художня цінність її перекладів обумовлена тим, що вона відкрила англomовним читачам геніального українського поета. Її переклади не втрачають актуальності й сьогодні.

Новий етап у розвитку шевченкіани в Англії почався в 60-х роках ХХ ст. у зв'язку з Шевченковими ювілеями 1961 та 1964 років. Шевченківський комітет Великобританії поставив перед собою завдання опублікувати твори Т. Шевченка англійською мовою в оновлених перекладах. Ювілейний комітет провів конкурс на кращий переклад Шевченкових творів. Симпатії фахівців зійшлися на роботах Віри Річ.

1961 року світ побачив збірку поезій Т. Шевченка англійською мовою в перекладах Віри Річ під назвою "Song out of Darkness" ("Пісня із темряви"), до якої увійшло 38 творів (у тому числі 9 поем). Серед них – "Причинна", "Гамалія", "Неофіти", "Кавказ", "Садок вишневий коло хати...", "Якось то йдучи уночі...". Це єдине опубліковане видання із запланованого ювілейного тритомника творів Т. Шевченка у Великобританії. У передмові до збірки "Пісня із темряви" перекладознавець П. Селвер (один із перших перекладачів творів Т. Шевченка в Англії) дав високу оцінку роботам Віри Річ, наголосивши на можливості повноцінного поетичного перекладу. В збірці опубліковані шевченкознавчі дослідження британських славістів В. Метьюза та В. Свободи, укладена останнім бібліографія англomовної шевченкіани Великобританії та основних англomовних творів Т. Шевченка, що вийшли за межами Великобританії. Українська вільна академія наук нагородила Віру Річ Почесним дипломом шевченкознавця.

Поетична душа Віри Річ відчула всю велич і геніальність Т. Шевченка. Невпинний рух і творча праця були стихією її життя. Вона працювала 24 години на добу, намагаючись донести до англomовного читача красу й силу духу правдивого слова поета.

Знайомство з творчістю та життєвим подвигом Т. Шевченка привело Віру Річ до захоплення Україною. Починаючи з кінця 50-х років ХХ ст. і до кінця життя В. Річ з Україною в серці самовіддано працювала задля утвердження в світі української культури й літератури. Вона ніколи не розлучалася з поезією Т. Шевченка, була її дослідником, перекладачем і популяризатором. "Вона працювала всупереч часові, всупереч історії. Вона жила своєю Україною, в якій був Т. Шевченко", – відзначив Є. Букет [1, 10].

У періодичі 1959–1969 рр. Віра Річ опублікувала переклади 51 твору Т. Шевченка, в основному в кварталнику "The Ukrainian Review". Так, 1964 року видано переклади поезій "Перебендя", "Сон" ("На панщині пшеницю жала..."), у літньому випуску кварталника 1965 року світ побачив цикл "В казематі". 1969 року, до 200-річчя з

дня народження І. Котляревського, надруковано статтю Віри Річ про значення нової української літератури та переклад вірша Т. Шевченка "На вічну пам'ять Котляревському". У цьому ж кварталнику опубліковано переклади віршів "До Основ'яненка" (1993), "Ой чого ти почорніло...", "Лічу в неволі дні і ночі" (перша редакція, 1994), "Я не нездужаю нівроку..." (1994), "Минули літа молодії..." (1999), "Ми вкупочці колись росли..." (1999). Частина перекладів Віри Річ, зокрема визначний твір Т. Шевченка – поема "Гайдамаки", залишилися неопублікованими.

В. Річ – автор літературознавчих статей з україністики, розвідок про Т. Шевченка, І. Франка, Лесю Українку, М. Зерова та інших письменників-класиків. Вона розглядає українську літературу в контексті англійської культури і охоплює історію, літературу, культуру України останніх трьох століть.

У перекладацькому доробку В. Річ твори 47 поетів України (починаючи з XVII–XVIII століть і до сучасної поезії): Т. Шевченка, І. Котляревського, І. Франка, Лесі Українки, Л. Глібова, Олександра Олеса, П. Тичини, М. Рильського, М. Зерова, В. Сосюри, Є. Маланюка. Особливу прихильність В. Річ виявляла до творчості шістдесятників – Ліни Костенко, В. Симоненка, В. Стуса, М. Вінграновського, І. Калинця та ін. До перекладів творів додаються дослідження про місце України серед інших європейських держав та про її давні зв'язки із західним світом.

В Україні твори Т. Шевченка в перекладах В. Річ вийшли окремою збіркою наприкінці 2007 року у видавництві "Мистецтво" під назвою "Тарас Шевченко. Вибрана поезія. Живопис. Графіка" ("Taras Shevchenko. Selected Poems. Paintings. Graphic Works") із передмовою Івана Дзюби. До збірки увійшло 92 переклади поезій Т. Шевченка, з них 36 спеціально зроблені для цього видання. Книжка двомовна. Переклади англійською мовою розміщені поряд з оригіналами, що важливо для англійського та українського читача.

Переклади Віри Річ – це семантично, стилістично й художньо повноцінні твори. Їм властива змістовна автентичність, віддзеркалення ідейного спрямування, художніх та ритміко-звукових засобів, духовної енергії, геніальна простота Шевченкового поетичного вислову.

Щоб перекласти один із найкращих зразків громадсько-політичної лірики – "Заповіт" Т. Шевченка, В. Річ працювала два-дцять років, доки не підбрала в англійській мові відповідні слова, які передавали б усю гаму емоційних тонів оригіналу. Перекладачка прониклася світоглядом поета, його духом і думками й створила свою версію перекладу в максимально наближеній формі до тексту-оригіналу, відтворила зміст, стиль, зберегла ритм, ритмомелодику, систему римунання, чарівну красу алітерації, асонансів та звучність поезії.

Перші вісім поетичних рядків "Заповіту", пройняті любов'ю до України та могутнього Дніпра, створені поетом за допомогою алітерації "р" та асонансів "ї", "и", "о". Перекладачка передала почуття поета за допомогою співзвуччя тих же звуків у англійській мові, не порушивши звучання та мелодійності Шевченкової поезії.

Як умру, то поховайте
Мене на могилі
Серед степу широкого
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,

І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,

Як реве ревучий
[6, т. 1, 371].

When I die, then make my grave
High on an ancient mound,
In my own beloved Ukraine,
In steppeland without bound:
Whence one may see
wide-skirted wheatland,
Dnipro's steep-cliffed shore,
There whence one may hear
the blustering
River wildly roar
[7, 321].

Тут ми маємо зразок інтертекстуальності – відтворення англійською мовою Шевченкової епітетної конструкції "лани широкополі".

Високої поетичної майстерності В. Річ досягла при перекладі кульмінаційних рядків "Заповіту". Вона зберегла своєрідність художньої та інтонаційної манери при передачі спокійних особистих роздумів поета та полум'яних закликів до боротьби за волю.

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом
[6, т. 1, 371].

Make my grave there – and arise,
Sundering your chains,
Bless your freedom with the blood
Of foemen's evil veins!
Then in that great family,
A family new and free,
Do not forget, with good intent
Speak quietly of me
[7, 321].

Віра Річ – дуже вимогливий і відповідальний перекладач – розповідала: щоб знайти в англійській лексико-семантичній системі відповідник до слова "окропіте" в "Заповіті", їй потрібно було кілька місяців. Тільки увійшовши в смислове поле контексту і підтексту оригіналу, вона знайшла потрібне слово-образ "bless" ("благословити"), яке символізує духовне очищення. Дослідивши історію розвитку слова, зрозуміла, що воно якнайточніше здатне передати думку поета.

Інтерпретація В. Річ "Заповіту" відтворена гранично точно.

Поезія "Мені однаково, чи буду..." – один із наймогутніших висловів патріотизму в українській літературі. При перекладі твору Віра Річ дотримується точності з оригіналом, зберігає творчу манеру поета, повністю відтворює метрику й риму твору, його стилістичні народнописенні елементи – повтори, перенесення, метафори.

Мені однаково, чи буду	It does not touch me, not whit,
Я жить в Україні, чи ні.	If I live in Ukraine or no,
Чи хто згадає, чи забуде	If men recall me or forget,
Мене в снігу на чужині...	Lost as I am in foreign snow...
[6, т. 2, 13].	[7, 331].

Запевнення Т. Шевченка про власну байдужість щодо того, чи буде він жити в Україні, чи ні – це літературний прийом поета, завдання якого сконцентрувати увагу на заключних п'яти рядках поезії – долі України.

Та неоднаково мені,	But it does touch me deep if knaves,
Як Україну злії люде	Evil rogues lull our Ukraine
Присплять, лукаві, і в огні	Asleep, and only in the flames
її, окраденую, збудять...	Let her, all plundered, wake again...
Ох, не однаково мені	That touches me with deepest pain
[6, т. 2, 13].	[7, 333].

Віра Річ дотримується свого індивідуального перекладацького стилю, який передбачає адекватність оригіналу, на всіх рівнях зберігає образність поетичної мови Т. Шевченка, силу його слова, спрямованого на відродження свого народу та повернення йому волі й гідності. При перекладі поезії "Минають дні, минають ночі...", у якій поет засуджує духовну дрімоту і суспільну пасивність, Віра Річ зберігає своєрідність стилю поета і доносить до англомовного читача тривожні настрої та схвильованість мови автора.

Минають дні, минають ночі,	Days are passing, nights are passing,
Минає літо; шелестить	Summer passes, yellowed leaves
Пожовкле листя; гаснуть очі,	Rustle, sight dims, and thought,
	grown drowsy,
Заснули думи, серце спить	Is slumbering, heart falls asleep
[6, т. 1, 367].	[7, 319].
Страшно впасти у кайдани,	Terrible to fall into chains,
Умирать в неволі,	Die in captivity,
А ще гірше – спати, спати	But worse, far worse, to sleep, to sleep,
І спати на волі	To sleep in liberty
[6, т. 1, 367].	[7, 319].

Знання української мови допомагає перекладачці передати ритмомелодику оригіналу та зберегти різнобарвні Шевченкові ритми.

І все заснуло, і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю...
[6, т. 1, 367].

All is asleep, – I do not know
Whether I live, or fade, or go...
[7, 315].

В. Річ у своїх перекладах вдало передає властиві поезії Т. Шевченка риторичні звертання, запитання та оклики.

Доле, де ти! Доле, де ти?

Нема ніякої,
Коли доброї жаль, Боже,
То дай злої, злої!
[6, т. 1, 67].

Fate, where are you?
Fate, where are you?
There is none, is none!
God, if a good fate Thou grudgest,
Grant an evil one!
[7, 319].

В. Річ уважно ставиться до кожного слова поета, вона ретельно підбирає англійські відповідники до кожної української ідіоми.

А дай жити, серцем жити
І людей любити,
А коли ні... То проклинай
І світ запалити!
[6, т. 1, 367].

Let me live, live in my heart,
Love my fellow men,
Or if not – let me set the world
Alight with curses then
[7, 319].

Віра Річ – перекладач великого творчого інтелекту. Її діяльність вражає своєю масштабністю; вона успішно перекладала з української, польської, російської, чеської, білоруської, хорватської, румунської, норвезької та іспанської мов. Однак творчість Т. Шевченка займає особливе місце в перекладацькій діяльності Віри Річ. Щоб довести його ідеї, думки, багатобарвність його поетичного слова до англомовного читача, Віра Річ розробила свій індивідуальний стиль перекладу, який передбачає максимально точне збереження змісту, передачу образності, стилістичної і естетичної функції та високу адекватність першотвору на всіх рівнях. Через творчість Т. Шевченка Віра Річ полюбила Україну.

У березні 1991 року Віра Річ уперше приїхала в Україну на Шевченківські святкування, наступного разу – 24 серпня 1992 року. 1997 року Віра Річ стала лауреатом Перекладацької премії ім. І. Франка Спілки письменників України. У травні 1998 року В. Річ прибула до Києва на запрошення Національної спілки письменників України, вперше побувала в Каневі й уклонила Канівській

святині. 17 грудня 2005 року Наукове товариство ім. Т. Шевченка, враховуючи заслуги Віри Річ перед українською культурою, обрало її дійсним членом НТШ. Свій сімдесятирічний ювілей (24 квітня 2006 року) Віра Річ відзначила в Україні, а 24 серпня цього року Указом Президента України її нагороджено Орденм княгині Ольги III ступеня. Цю високу нагороду Віра Річ назвала "вершинною подією свого життя" ("peak moment in my life").

У вересні 2009 року Віра Річ мала намір побувати в Києві та взяти участь у міжнародній науково-мистецькій конференції "Вплив магії Миколи Гоголя на світовий та український літературні процеси". На жаль, за станом здоров'я не змогла. 20 грудня 2009 року Віра Річ відійшла у вічність. Україна втратила найталановитішого перекладача української літератури англійською мовою. Вона заповіла, щоб її прах знайшов спочинок в Україні поряд із Чернечою горою, де покоїться Т. Шевченко, якому вона віддала життя.

15 квітня 2011 року було виконано заповітну волю Віри Річ (корінної британки Faith Elizabeth Joan Rich). Її прах поховано на цвинтарі в урочищі Монастирок біля підніжжя Тарасової гори. Речі, документи, переклади Віри Річ передані Шевченківському заповіднику в Каневі. Монумент зроблено у формі книжки, з якої усміхається ще юна Віра в українській вишиванці.

По обидва боки портрета уривок із поезії Т. Шевченка "Мені однаково, чи буду..." в оригіналі та в перекладі Віри Річ.

Та неоднаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окрадену, збудять...
Ох, не однаково мені.
Тарас Шевченко

But it does touch me deep if knaves,
Evil rogues lull our Ukraine
Asleep, and only in the flames
Let her, all plundered, wake again...
That touches me with deepest pain.

Taras Shevchenko

Translated by Vera Rich

Віра Річ – найвизначніша перекладачка української літератури в англomовному світі ХХ століття. Протягом усього життя вона самовіддано працювала, щоб світ якнайбільше пізнав Україну.

На питання: "Пані Віро, чому Ви так любите Україну?" – вона відповіла: "У моєму випадку я упродовж 50 років працювала для України, плакала через Україну, сміялась і раділа за Україну. Якщо не любов, то що це?" [3, 10].

"Чому Шевченко? Чому таку талановиту англійку... цікавить Україна?" – з недовірою запитували насамперед українці. Віра Річ відповідала: "Бо лише українці є аж надто скромними щодо усвідомлення величі свого національного генія" [5, 2].

Напередодні Шевченкових ювілеїв 2011–2014 років завдячуємо видатним письменницям Етель-Ліліан Войнич і Вірі Річ, які з любов'ю до України донесли до багатомільйонної англomовної аудиторії багатство поезії Т. Шевченка в усій її красі й величі. Цінність їхніх перекладів у тому, що вони зберегли своєрідність художньої манери поета – витонченість художнього слова, високу поетичну культуру та ідейну спрямованість. В історії англomовної шевченкіани вони знаменують подальший крок в освоєнні творчості українського поета та створюють сприятливу атмосферу для нових перекладів і досліджень.

1. *Букет Є.* Духовна онука Шевченка спочила в Каневі // Слово Просвіти. – 2011. – № 16.
2. *Voynich E. L.* Six Lyrics from the Ruthenian of Taras Shevchenko also The Song of the Merchant Kalashnikov from the Russian of Mikhail Lermontov. – London, 1911.
3. *Дроздовський Д.* Віра Річ: "Я працювала для України, плакала через Україну, сміялась і раділа за Україну..." // Слово Просвіти. – 2006. – № 28.
4. *Зорівчак Р.* Заради художньої правди // Літературна Україна. – 2006. – 20 квітня.
5. *Косів Г.* Подвиг в ім'я України // Літературна Україна. – 2010. – 21 січня.
6. Шевченко Тарас. Повне зібрання творів: У 12 т. – Т. 1. Т. 2. – К., 2001.
7. Шевченко Тарас. Вибрана поезія. Живопис. Графіка. – К., 2007.